

Պարույր Սևակ

Անլռելի գանգակատուն

2

ՂՈՂԱՆՁ ԱՐԹՆՈՒԹՅԱՆ

Եվ վարանումից, վեճերից հետո,
Իբրև եզակի մի բացառություն,
Կանոնագրքի մի գանգառություն,
Անհայտ օրենքի չգրված կետով՝
Լոկ ձայնի՝ համար
Համարվեց նա սան:
Այդ կիզիչ ամառ
Նոր բոթեր հասան:
Սուրբան Համիդը, ի փառս ալլահի,
Ի նշան ահի
Ամեն մի հայի
Եվ ի գիտություն
Իր երկար քթով ամեն տեղ մտնող
Այդ Եվրոպայի,-
Սուրբան Համիդը տարավ ու բերեց
Եվ -
Ապտակի տեղ,

Ապտակի նման -

Շրը՛խկ՝

«Հայաստան» բառը արգելեց,

Լեզվից, քարտեզից, գրքերից քերեց.

-Չնջում եմ, չկա՛,

Ալլա՛հը վկա:

Եվ չի՛ էլ եղել,

Եվ չի՛ լինելու.

Քանդողը ես եմ,

Ո՞վ է շինելու...

Իսկապես. քանդածն ո՞վ պիտի շիներ,

Թե Ալեքսանդրը ցարն էլ իր հերթին՝

Սուրբ խաչելության նշանը սրտին,

Քրիստոնեական ժպիտը շրթին՝

Իր «ամենագութ» ձեռքով ցարական

Հայոց պատմությունն, իբրև առարկա,

Արգելեց բոլոր հայ դպրոցներում.

-Չկա՛, չի՛ եղել...

Սուրբանն ու արքան

Ձեռք-ձեռքի տվին

Միևնույն թվին...

Իսկ ճեմարանո՛ւմ...

Թուրքախոս սանի կարոտ բերանում,

Անուշ սրգի պես, բայց չհավվելով,

Ի՛նչ բառեր էին հիմա քաղցրանում,

Անհայտությունից հանկարծ բարձրանում

Քաջն Հայկ, Արամ,

Տիգրան Մեծ, Արա,

Մաշտոց, Եղիշե,-

Ո՞ր սեկին հիշել...

Եվ չժանգոտած հին բանալիքը մեսրոպյան տառի,
Նախ՝ դժվարությամբ,
Բայց հետզհետե մի լուրջ բարությամբ,
Ուրախ գնգոցով անվերջ պտրտվեց կողպեքում բառի
Ու բացեց դռներ՝
Մխրագործության,
Գարպասներ բացեց՝
Ահեղ փորձության,
Եվ գարնանալի՛, անհավատալի՛, ճշմարի՛տ դեպքեր՝
Մահադարձությա՛ն...
Իր այդ բանալուն հավետ պարտական՝
Ընկել էր տղան մի կախարդական,
Մի հեքիաթային վիթխարի դոյակ,
Որին մինչև այդ ինքն էր անտեղյակ:
Ե՛վ սերտարանում, և՛ իր պաղ խցում,
Աղոտ լույսի տակ իր նավթավառի,
Մինչևիսկ եթե ականջն էր խցում՝
Փանդիոն էր հնչում Գողթան գավառի
Մարտ ու սեր երգող ձայնեղ գուսանաց.
Ե՛վ խրախճանքը հին Վարդավառի,
Ե՛վ մեհյաններում մորթվող տավարի
Բառաչը խոպոտ, բոռոցը հորդուն
Տարածայնում էր արդեն կուսանաց
Քրիստոսասեր թախծոտ մեղեդուն.
Հետո խուժում էր, մեղեդուն խեղդում
Վայրի աղմուկը վայրի քուշանաց,
Դոփ ու տրոփը բարբարոս հոնաց
Ու քաղաքակիրթ -
Նույնքան բիրտ -
Հունաց...

Թե՛ խժաճայն սույլ հռովմեական մարտափողերի,
Թե՛ բուժ խոխոռոց պարսից ահավոր մարտափողերի,
Թե՛ սելջուկական սրերի շառաշ,
Թե՛ կտրիճների մահազդու հառաշ,
Թե՛ մոնղոլական աղեղից պոկված երկաթե նետեր՝
Ասես թշնամու հեռավոր մատեր,
Որ աչք են հանում մի աջ ու մի ձախ.
Թե՛ վահանների ծնծղան անծիծաղ,
Թե՛ շեփորումը գորապետերի,
Խոլ ելևէջը արյան գետերի,
Հրդեհի ձեռքում հողմերն անսահման,-
Արձագանքում են նրա ականջում,
Եվ ինքնամոռաց՝ «Մարե՛ ջան, ամա՛ն»,-
Տեղից ցատկելով ականա կանջում,
Ճշում է ձայնով փոքրիկ գագանի
Եվ արթնացրնում մի քնած սանի,
Որ վեր է թռչում, նույնպես վախեցած,
Աչքերն է ճնլում, մազերն է խառնում,
Վերակացուի անվամբ սպառնում
Եվ, մինչև անգամ իր տված հարցի
Պատասխանի դեմ ականջը խցած՝
Հակում է նորից իր գլուխը ցած՝
Մագնիսի նման ձգող չոր բարձին...

ՂՈՂԱՆՁ ՀՄԿՄԱՆ

Ամիսներն են դանդաղ հոսում,-
Ու կարդում է նա Մանրուսում:
Թո՛ղ օրերը տրվեն վագրի,-
Նա գննում է մեղյալ Խազգիրք:

...Գանձե՛ր, գանձե՛ր՝ փականքի տակ,
Իսկ գանձերի տերն՝ անգիտակ:
Անբանալի-գոց գանձարան...
Կյանքըդ լինի թող տանջարան.
Թեկուզ մեռնես, բայց ման արի,
Փնտրիր, գտիր այդ բանալին:
Եվ աչքերն է ցավով թարթում:
-Տարիները թող որ վազեն:
Աչքերի դեմ, քուն թե արթուն,
Չվերժանված խազե՛ր, խազե՛ր.-
Մեղեդիներ ու սաղմոսներ՝
Ոչ թե մինչև վանքի գմբեթ
Սուրբ խորանից երկարացած,
Այլ բրածո և քարացած.
Աստվածային վսեմ «Տաղ»-եր,
Որ ծալքերում մագաղաթի
Ժամանակն է փոշով թաղել.
Գանձի նման անգին «Գանձ»-եր,
Բայց ի՞նչ օգուտ, երբ չեն կարող
Կիզել անձեր,
Հոգի խանձել.
Արձանացած-անշարժ «Փոխ»-եր,-
Ինչպե՞ս շարժել, տեղից փոխել.
Դիակնացած «Քարոզ» ու «Ճատ»,-
Ի՞նչպես գտնել հարության ճար.
«Եղիցի»-ներ, «Ավետիս»-ներ.-
Ա՛խ, թե նրանց հնչող տեսներ...
Տարիներն են նորից հոսում,
Իսկ նրա դեմ՝ միշտ Մանրուսում,
Իսկ նրա դեմ՝ անվերջ Խազգիրք,-

Շո՛ւնչը, հոգի՛ն, տրո՛ւփն ազգի,
Որ դարձել է խազ ու նշան,
Մագաղաթի թերթեր խշշան:
Կարծես թե մարդ հանկարծակի
Ընկել է լուռ մի շիրմատուն,
Ու լեզվագուրկ շիրմաքարեր
Նախանձով են նայում մարդուն:
Շիրմաքարե՛ր, շիրմաքարե՛ր, շիրմաքարե՛ր,
Եվ մամուռի ու փոշու տակ՝ շիրմագրերե՛ր,
Եվ ի՛նչ խոսուն շիրմագրեր.-
Արծիվ, Աղավնեկ, Բագե, Վարուժնակ,
Տանուտրակ, Ծիծեռն ու Տիրոցի ձագ.
Յուրաքանչյուրը ինչպե՞ս է ճախրել,
Եվ ո՞ր է իջել, ինչպիսի՞ թևով...
Աղաչանք, Հիվանդ, Տժգույն ու Լալկան.
Յուրաքանչյուրը ինչպե՞ս է տխրել,
Ինչպե՞ս հատաչել, լացել ի՞նչ ձևով...
Դարբին ու Երկաթ.
Ինչպե՞ս էր զնգում,
Ինչպիսի՞ սալի,
Ինչպե՞ս էր մարդու հոգին պար ածում...
Հովիվ ու Ոչխար.
Ո՞նց էր շնկշնկում,
Ի՞նչ քար ու սարի,
Ի՞նչ շշուկով էր հոտը արածում...
Եվ նա վիրավոր աչքերն է թարթում:
-Թո՛ղ ժամանակը անշտապ վազեր:
Իսկ աչքերի դեմ՝ քնած թե արթուն՝
Նորի՛ց բերանփակ խազեր ու խազեր:
Խազեր Ձայնուժի.

Աստված չի՛ հուշի...
Խագեր Բանալի.
Ի՛նքդ ման արի...
Խագեր Կոչական ու Կետադրոդ.
Մի՛ հուսահատվիր,
Կարո՛ղ ես, կարո՛ղ...
Խագեր Կիսանիշ և Ամանակի.
Կարիք ես զգում
Լոկ... ժամանակի՛...

ՂՈՂԱՆՁ ՄԵՂՍԱԿԱՆ

Իսկ ժամանակը իրենն էր անում:
Ամիսներն ամսին՝ անցնում են տարիք,
Եվ զգում է նա... այդ ինչի՞ կարիք...
Դեղնած գրքերի փոշին բերանում՝
Նա դուռն է բանում իր խոնավ խցի
Ու դուրս է գալիս՝ փոքր-ինչ օդ ծծի:
Կանաչ բնառվից անվայել թոնում
Եվ այգիների ճամփան է բռնում:
Ճամփան տանում է դեպի Արարատ,
Դեպի Մայր Արաքս՝ ճոխ դաշտի միջով:
Գարուն է գալիս:
Օդը՝ անարատ,
Բույրով ու թույրով, լույսով է առատ
Ու նրա շահել սրտի պես՝ ճիշով:
Գարուն է գալիս:
Ձներն են լալիս,
Որ առու-առու՝
Կրքից պղտորված,

Իրար գիրկ վազեն:

Բացվող գարնան հետ վերադառնալիս՝

Չույզեր են կազմում տատրակը, բազեն:

Ծառեր ու խոտեր ծաղիկ են տալիս,

Որ բնագդական-բուսական սիրով

Իրար փոշոտեն:

Որսի դուրս գալիս՝

Քիչ է մնում թե գազաններն անգամ

Իրար հոշոտեն:

Իսկ սի՛րտը, սի՛րտը...

Իսկ սիրտը մարդու,

Միրո հովերից այլևրս արթուն,

Գարնան գետի պես մերթ՝ վարար հորդում,

Մերթ անձրևի պես լալիս է-լալի՛ս,

Ուզում է մեկին ասել.

«Ցանկալի՛ս»,

Ուզում է մեկին խեղդվելով ասել.

«Իմ երա՛գ ու սե՛ր,

Դու ե՞րբ ես գալու»...

Գարուն է, գարուն:

Դաղձի բուրմունքից հարբել է առուն

Եվ ափերին է մի գլուխ զարկվում ութաձև քայլով,

Ինչպես գինովն է խփվում պատերին:

Նայողի աչքը խտուտ են ածում գույնով ու փայլով

Խլվրլան փնջեր կարմիր պուտերի,

Կապույտ անմոռուկ ու խորոտ-մորոտ:

Ճամփի եզրերին, կարճիկ ու կոլոտ՝

Բարեգութ դահճի ձեռքով գլխատված շարքն է թթերի,

Որ արդեն խուրձ-խուրձ շիվեր են տվել՝

Մեկի տեղ քսան ու դեռ ավելի,

Եվ հեռվից հիմա
Նման են արդյոք... մի փայտե պոչով մեծ ցախավեղի՞,
Որ բիլ երկնքից պիտի որ - ա՛յ-ա՛յ - ամենավերջին
Ամպերը ջնջի,
Թե՞ կոթի վրա տնկված վրձինի,
Որ բիլ երկինքը ուր որ է պիտի կանաչ դարձրնի...
Նա ինքնամոռաց գնում է առաջ:
Հրավիրական շեփորի նման՝
Հնչում է ցուլի կարոտի բառաչ...
Եվ ջրից թափուր սափորի նման՝
Քամու շնչի տակ անբառ երգում է փշակը ծառի:
Այգիների մեջ թաղված Տաճարի
Գմբեթն է միայն հեռվից երևում
Ծաղկած ծառերի գլխավերևում՝
Անհայտ թռչունի գլխիվայր շրջված մեծ բույնի նման:
Մի վաղուց ջարդված կավե հին աման,
Նա՛ էլ չի փրկվել գարնան վարակից.
Նրա շուրջբոլոր մամուռն է քաշել կանաչ պարագիծ:
Վիրավոր սնձի բացված երակից
Տաք արյան տեղակ պաղ կաթ է ծորում:
Դեղձենիների անբոց կրակից
Կայծեր են թռչում դիմացի ձորում:
Իսկ մամռակալած վիմափոր գուռին
Մի հին փշակված-բնաքանդ ուռի
Ծեր մուրացկանի ձեռքերի նման
Իր կոշտուկապատ ճյուղերն է մեկնել
Ու սրթսրթում է կարծես թե քաղցից...
Եվ դաշտն են ելել հարս ու աղջիկներ,
Որը՝ սիբեխի, իսկ որը՝ դաղձի:
Մերթ հեռանում են

Ու մերթ՝ կուտակվում,
Մեկ կռանում են
Ու մեկ՝ շիտակվում,
Մերթ՝ ուրախ ճիշով, ասես կարոտով՝
Իրար են պարզում լիտիկ թները,
Ցուցադրում են, կարծես թե դիտմամբ,
Փակ մարմինների բոլոր ձևերը,
Որ... արեղայի սիրտը խռովեն,
Որ... արեղային անհուր խորովեն,
Որ... աստված ու նա կովեն-խռովեն...
Եվ մի անօրե՛ն,
Մի անվանելի՛,
Անանվանելի՛ ինչ-որ գգացում
Կաշում է նրա սրտին ու անձին՝
Կաթի պես սնձի:
Նա շրթունքներն է ակամա կրծում,
Որ ցավը օգնի:
Իզուր է կարծում,
Թե ամենագոր գարնան դավերին
Կհաղթի ուժովն ինչ-որ ցավերի:
Եվ, ճարահատյալ, աչքերն է գոցում,
Որ սատանեկան տեսիլքն ավերի,
Բայց մթությունը... սա էլ իր սևով
Նրանց վառվրոտն ձևերն ընդգրծում,
Մաքրագրում է, շեշտում ավելի:
Խաչակնքել է ուզում արեղան,
Բայց նրա աչքը շարժվել չի ուզում,
Ուզում է կանչել մի բերան «մեղա»,
Բայց... կապ է ընկնում և խոսնակ լեզուն:
Եվ, բնագդաբար, նա սիրտն է բռնում սև սքեմի տակ,

Նա սիրտն է սեղմում ավերով իր տաք,
Որ չտրրոփի այդպես խենթորեն,
Որ չտրրոփի և... չտրրաքի՝
Պղպրջող գինու ավեափ լեցուն սափորի նման:
Մինչդեռ անվտանգ խուցի դարակին
Ննջում են տաղեր՝ կարոտ հորինման,
Մինչդեռ անփորձանք խուցի դարակին
Կարոտով նրա ճամփան են պահում
Անլեզու խազեր:
Նա ետ է դառնում, ուզում է վազել,
Գնալ ու նորից վերժանել համառ,
Որ ցավն աչքերի թերևս մի օր
Փոխարկվի մի նոր
Ցնծուն հանդեսի՝
Իր, ուրիշների... ականջի համար:
Նա ետ է դառնում իր ճամփի կեսից,
Որ գնա կրկին աչքի լույս մաշի
Եվ մի կերպ պրծնի իր սրտին կպած
Այդ կաթից սնձի,
Սոսնձից,
Խեժից,-
Եվ այդ վայրկյանին հանկարծ՝
Սոնա՛ յար,
Սոնա՛ յար,-
Թնդում,
Ու երգը խնդում
Ընկնում է ետքից ու հետապնդում,
Կախվում է նրա փիլոնի փեշից,
Թառում է նրա փակված կոպերին,
Հալչում է նրա այրվող ավերին,

Ոտքերի առաջ թավալ է տալիս՝
Ճամփան է փակում և հիշեցրնում,
Թե Վարդավառն է վերստին գալիս.
Սոնա՛ յար,
Սոնա՛ ...
Ֆնծությամբ օծված ծաղիկ է ծնում,
Ծաղիկների պես դաշտերով ցանում
Ջանգլույում կանչող հարս-աղջիկներին.
Սոնա՛ յար,
Սոնա՛ ...
Քայլը հնչում է նո՛ւյն չափով՝
Սոնա՛ ...
Կուրծքը շնչում է նո՛ւյն չափով՝
Սիրո՛ւն...
...Ու երբ, հոգնատանջ, արլորականջին
Նա լուռ ննջում է,
Ինչ-որ մի Սոնա
Գալիս է թերվում նրա ականջին
Ու շնչում է,
Թե սարալանջին
Պատկած է քույրը՝ անունը Խումար,
Ու երեսն էլ բաց՝ տեսնելու համար:
...Շողերով հինված իր գորգը թողել,
Առվի արծաթով երեսը ցողել,
Կանգնել է ճամփին մի շաղոտ Շողեր՝
Բոլոր գլուխը պսակած ծամով,
Աչքերը մնան սուրբ աստվածամոր:
-«Իսկ դու՛՝ անխելքող, վախենամ քնես,
Վախենամ քնես, քնով ընկրնես՝
Արտերըդ մնան առանց հերկելու,

Ու երբ վեր կենաս,
Վազեվազ գնաս՝
Հա՛ կանչիր Խումար, Շողեր ջան, Սոնաս,-
Խումար-իդ առան,
Սոնա-իդ տարան,
Շողեր-ըդ մնաց առանց գրկելու»...
Մի խառնակ երագ տանջում է նրան մինչև լուսադեմ:
...Նա մեկ տեսնում է, որ մի շեկ Սաթո թևերը կանթել,
Կանգնել է իրենց կալի պոնկին:
Քամին խլում է նրա մինթանան,
Որ նրա թմբիկ ծնկները բանա
Ու ցույց տա խալը՝ ծալի մեջ ծնկի:
Հետո այդ խալը դառնում է հանկարծ մի պուտ սև թանաք
Այն Շարակնոցում Սաղմոսավանքի,
Ուր այդ կաթիլից իրար են ձուլվել գարդախագերը...
...Ու մեկ էլ քամին քանդում է հարսի դեղձան մագերը,
Եվ այդ մագերը - լարերի նման -
Ձգվում են մինչև ոտքերը նրա,
Ու շեկիկ-մեկիկ, աչքերով ծավի
Այդ հարսը հանկարծ... դառնում է տավիդ,
Եվ այդ ոսկելար, և այդ մսեղեն տավիդի վրա
Քամին նվագում ու... վերժանում է մեռած խագերը:
Ուզում է որսալ ու ձայնագրրել
(Ա՛յ, հիմա՛- հիմա՛ լռած խագերի
Մեռած գաղտնիքը նա պիտի պարզի
Եվ իր մեծ գյուտով աշխարհը սարսի),
Բայց մինչ այդ արդեն նախանձոտ քամին այնպես է փշում,
Որ կտրատելով լարերը բոլոր՝
Վերև է ցցում.
Հիմա ո՛չ տավիդ,

Ո՛չ էլ վերժանվող մեռած խազերը:
Հիմա հուրհրրան բոցեր են թվում դեղձան մազերը,
Դեղձան մազերը թվում են հուր վառ՝
Բարակ ծխի հետ պարզված երկնքին:
Եվ հարսը հիմա դառնում է բուրվառ
Ու շուրջը փռում բուրմունքը խնկի:
Աղջիկը բուրվա՞ռ,- որտե՞ղ է լսված...
Բայց հանկարծակի քամին դադարում
Եվ, գունդուկծիկ, բարդուն է թառում
(Ի՛նչ անտանելի շոգ է , տե՛ր աստված)...
Ու դարձյալ նրա մազերը դեղձան,
Որ ծուփ-ծուփ էին՝ ծալեծալ դարձան.
Բուրվառ չէր արդեն,
Այլ կրկին
Մի կին,
Բոցավառ մի հա՞րս,
Թե՞ խարսյաշ աղջիկ,
Եվ տղամարդու հայացքից ազդված՝
Պտույտ է գալիս, որ թողնի փախչի
(Էդ ո՞ւր, անհոգի՛, էդ ո՞ւր, անաստվա՛ծ)...
Մինչ տեսիլքով է աչքը հիանում՝
Սուրացող հարսը մինթանի փեշով
Պտտահողմի պես սյուն փռչի հանում
Եվ թեպետ - շո՛գ է - քիչ գով է անում.
Բայց մի սեղման բուռ փռչի է ցանում
Խեղճի աչքերը...
Ու նա քնի մեջ
Ձեռն ակամայից աչքին է տանում,
Որ կսկրծում է ու նրմրոտում է:
Աչքերը ձեռքով նա ճմրոտում է,

Քնից արթնանում...

ՂՈՂԱՆՁ ՀԱՅՏՆՈՒԹՅԱՆ

Հետևում է տարին տարուն, միտքը՝ մտքին,

Հետևում է դեռ նոր գտած ելքը մուտքին:

Ապրում է նա աչքը՝ գրքին,

Ուշքը՝ երգին:

Ե՛րգ և ուսն՛ում,

Շարակնոցնե՛ր ու Մանրուսն՛ում...

Մինչ օրերն են համըր հոսում՝

Մտքի հետ է միտքը խոսում.

-Խազե՛ր, խազե՛ր,- թող փորձ անի,

Գուցե մի օր և վերժանի,

Ու ժողովուրդն ապերջանիկ

Նախանձելի բախտ ստանա,

Աղքատացած մի ընտանիք

Ծով գանձերով հարստանա:

Բայց խազն է խազ ու գիրքը՝ գիրք:

Իսկ գրքից գատ կա կյանք ու գիրկ,

Իսկ խազից գատ կան խաղ ու տաղ՝

Կենսաթրթիռ, լուսաթաթախ,

Որ ապրում են, շնչում-հնչում

Մարդկանց շրթին, իր ականջում.

Որ կենդանի մարդն է հյուսում

Ու կենդանի մարդուն հուզում.

Որ հոսել են ու տեղ հասել

Ու չեն դարձել դեռ Մանրուսում,

Ու չեն դարձել մեռած խազեր...

Ո՞ր են դրանք, ո՞ր են սակայն:

Այսօր թե կան՝
Վաղը չկան.
Շուրջն ամեն տեղ
Երգվում են դեռ,
Բայց երգվելուց թե դադրեցին,
Խազերի պես, մեկ էլ տեսար,
Համրացան ու քար կտրեցին:
Որտեղի՞ց են դրանք գալիս,
Եվ ի՞նչ ճամփով, ո՞ր են գնում,
Ի՞նչն է անցնող փրփուր տալիս,
Եվ ջրի պես ի՞նչն է մնում:
Ի՞նչն է այնտեղ ոգևորիչ,
Ինչո՞վ է խորթ և հարազատ,
Ինչո՞վ մոտիկ, ինչո՞վ է զատ
Աշխարհիկը հոգևորից:
Ի՞նչն է պայծառ, ի՞նչը՝ սթար,
Ո՞րն է քոնը, ո՞րն է օտար,
Ի՞նչն է եղծված կամ անվթար,
Ի՞նչն է կոպիտ կամ նազելի...
Իսկ թե հանկարծ այդտեղ գտար
Բանալիքը մունջ խազերի՞...

ՂՈՂԱՆՋ ՕԾՄԱՆ

Եվ որտեղ երգն էր՝
Այնտեղ էլ նա էր...
...Ուրա՞խ է կյանքը,
Տխո՞ր, դաժա՞ն է.
Միշտ ժողովրդից երգն անբաժան է.
Նա միշտ երգով է բանում ու դատում,

Միրում ու ասում,
Վիշտը փարատում.
Երգով է ուրախ,
Երգով է տխուր,
Երգով է վառվում, երգով է մխում.
Երգով է նա միշտ վարում ու հերկում,
Մանում ու ներկում,
Երեխա գրկում.
Երգով քաղում է,
Աղում-մաղում է.
Երգով է կնունք, հարսանիք անում,-
Երգով է օրը բացվում-տաքանում,
Երգով է նորից օրն իրիկնանում...
Իսկ նա՛...
Այդ ե՞րբ էր,
Այդ ե՞րբ էր,
Ե՞րբ էր.
Տասներկուամյա թշվառ մի որբ էր,
Երբ ձեռքից բռնած ճեմարան բերին,
Եվ որբուկ Սողոն Սողոմոն դարձավ:
Ու չար թե բարի այդ ճանապարհին
Ե՛վրս տասներկու բոլորակ տարի
Ճեմարանի մեջ եկավ ու անցավ,
Ու Սողոմոնը... Կոմիտաս դարձավ՝
Ի խոր հարգանքս
Այն հոգեզվարթ կաթողիկոսի,
Որ տասներկու դար դրանից առաջ
Ապագա հունձի հունդերը ցրած՝
Ծիրը բաց արեց
Չայոց մեղեդու անթաղ ակոսի:

Նա բանաստեղծ էր
Ու երգաստեղծ էր.
Նա ուներ վառ ձայն
Ու նվագման ձիրք.
Եվ իր անվան հետ թողեց մի արձան՝
Խոսուն,
Բայց անձայն՝
«Նուիրեալք անձինք»:
Զգվել էր դարը, ու երկարաձիգ
Դարի ետևից նորն էր սողացել.
Եվ հայ մեղեդին
Դար-դարի վրա
Կրակի նման վառ փողփողացել,
Տարուքերվել էր ծփան գետի պես,
Շեշտվել նետի պես,
Մխավել սրտերում
Ու դողդողացել:
Աշխարհասրփյուռ հայոց թեմերի
Պատարագատու բոլոր բեմերին
Քանիսնե՛րն էին մի պահ շողացել,
Քանիսներն էին...
Եվ սակայն ոչ ոք
Հայոց հինավուրց կաթողիկոսի անունը երբեք
Ո՛չ ստացել էր որպես թանկ ընծա,
Ո՛չ էլ գողացել:
Եվ հիմա - հանկա՛րծ - հայոց նորընծա
Երկրո՛րդ Կոմիտաս,
Որ Հայրապետի
Անվանը պիտի
Ամենայն ինչում

Տա նո՛ր մի հնչում,
Մուրֆ հիշատակը մշտավառ պահի:
Ո՞ւմ մտքով կանցնեն այդ վսեմ պահին,
Թե այդ նորընծա-նոր Կոմիտասը
Պիտի մոռանա իր պարտավորիչ
Անխոս ստացած պատվիրան դասը՝
Պիտի նա մի օր երախտավորից
Յուրովի դառնա մի չար ապերախտ՝
Պիտի կողոպտի մի թափուր դրախտ.
Հոգևոր պապի՝
Իր անվանատուր
Կաթողիկոսի անունն ստվերի,
Հակառակ անխոս տրված պատվերի՝
Եվ հիշատակը մոռացության տա,
Իր շենշող կյանքի կարմիր բոցերով
Մատիտի նման թավ ընդգծելով
Իր մեծ նախորդի մեռածության տակ...